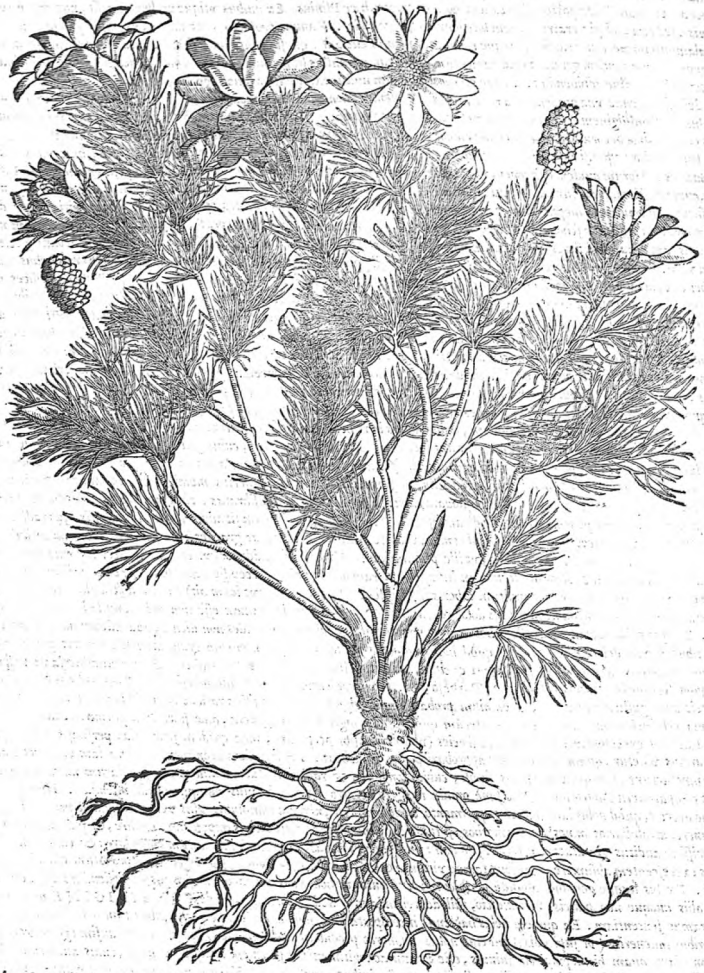


bus etiam subscribit Plinius libro 25. cap. 5. bis verbis. Nigrum Elleborum pecorum, & iumentorum pituitas sanat, serculo per aurem trahito, & postera die eadem bona exempto. h. scilicet Plinius. Ex quibus vique perspicuum sit, non modo consiliginis, sed etiam nigri veratri radicem hanc omnia efficere posse. Vanum profecto esset dicere, exempli gratia, fabianam esse calamitibam, vel contra, quod vtrique renouator mensis eliciat. quasi natura adeo fuerit auara, vt vnicuique morbo rium generi non tantum generit medicamentum, cum tamen nullus sit morbus, cui innumeris non creauerit medicinas, vno & eodem ordine adhibendas. Adde etiam, quod cum nullus extet author, quod ego inueniri, qui Consiliginis historiam describat, neque vna quidem nota eius faciem representet, non video, quomodo recte id asserere possint, veratrum nostrum vbius esse Consiliginem. Sciunt itaque velim, qui nigrum herbarici floris Elleborum adeo Consiliginem esse contendunt, quod pestilentibus pecorum morbis praesens remedium sit, si eius radix arcticulis, & alijs corporis partibus inodurata, id succo cessu longè meliori effici, si rubentis floris elleboro idem fiat, citiusq; expurgari virus illud pestilens, quod huic virus insit valentior. Horum quidem opinionem vt planè sequitur Fuchsius vir doctissimus in libro de compositione medicamentorum, eum proferendo auctum edidit; ita etiam idem, meo iudicio, in manifesto illorum errore versatur. Ceterum hinc non est silentio dissimulanda inepta satis, & vana, meo quidem iudicio, de nigro veratro opinio Vgonis Solerij, viri aliquo doctissimi, vt eius testantur scholia, quae nuper in priores Aetij libros edidit. Is enim in praedictis scholijs censet, Elleborum nostrum veratrum tam illud, quod flores fert, referam quod purpureos, quam quod albos, esse lycoctoni, vel cynocotioni aconiti species: quod verò herbidos habet flores, Plinij & Colmelle Consiliginem, aliorum iudicium secutus. Quod quibus rationibus comprobet, ex eius verbis, quae modo referam, cognosci poterit. Si quis, inquit, commocoraturus iam plantarum radices diligenter expendat, nibil illas cum nigri veratri radicibus (quae teste Dioscoride, cepae modo bulbosae sunt) iramptentibus ad imo eorum bulbo multis radicibus commune habere multo euidentius comperiet, quam ut pluribus demonstrari nunc debeat. Taceo nullum ex his plantis dum velluntur, capitis dolorem ob vaporum halitum concitari, vt ipse millies jam experit, id quod in nigri veratri emulsione testatur Dioscorides. Ex his igitur constat, nullam herum trum plantarum ad nigrum veratrum satis apte posse reduci. quin duas priores aconiti lycocotoni postremas species esse, postremam herbam sui generis, hae Solerius. Quibus verbis cum in me egisse, licet non aperte, meamq; oppugnasse sententiam ex hoc planè conicio, quod nullus, quod iam ante nos scripserit, in Italia, ac praeuatim in Caroliā reperti nigri veratri genera. Neque id certe aegre fero, quod libenter audeam, in iades nonas in re herbaria proferri sententias. Vt ilam tamen id liberis, aperitius, & firmiter vno rationibus, tum auctoritatibus fieri. Reo ad Solerium, cuius sanè hac in re argumenta me facile diluere posse spero, vixere quae (pace eius dixerim) leuia satis sint, & profusè à veritate desistant. Non falsum esse, ac nimis fortasse temerè dictum arbitror, quod Ellebori genera illa, quorum superius meminimus, non mutant radices (vt Solerius asserit) tenues, nigras, ac cepaeo quodam capitulo pendentes, ac conphratas: cum omnibus non modo rei herbariae peritis; sed etiam pharmacopolis, ne dicam lippis, & tonjioribus, manifestum sit, nigri veratri communia vsus radices non aliunde, quam à Bulbaco quodam tuberculo enati ex parte pendere nigras, ac graciles: non autem cepae modo bulbosae esse, & ab imo bulbo nullas erumpere, vt ille pronouciat. Vnde facile adducor, vt credam, si licet ingenue dicere quod sentimus, Solerium aut Dioscoridis lectionem luxasse, aut eam minus rectè percepisse, aut parum adhuc rei herbariae gnarum esse, vt qui fortè in ea re non multum labor infusus sit. Quod autem (vt idem ait) ex hoc nostro elleboro, dum effoditur, nullus ob vaporum halitum capitis dolor concitetur, & ob hoc illud legitimum esse non possit, nulla haec est ratio apud me. Neque enim mirum alicui esse debeat, cur id non faciat: quoniam Dioscorides non dicit, quod Elleborum nigrum effodiendibus capitis dolorem inferat, sed quod halitu caput agrauat. Quam nimirum grauiter enim, cui flus purpurascit, tanquam ceteris acris, apud nos saepius excitat, praesertim si ligone vulnerentur radices, & ventus aduersa parte spuerit. Id quod fortasse in Anticyra, Heliconè, Parnaso, & Aetolia valentius praestat. quandoquidem, Dioscoridis testimonio, his in locis acre gustu, seruensque, & omnium probatissimum, gignitur climatis illius ratione. quod in Galia fortasse, & in Germania elici mentem non eximit. Ceterum quod priora nigri Ellebori genera, quae flore tum purpureo, tum albo constant, aconiti cynocotioni, vel lycocotoni, sint species (vt Solerius sibi peperam, mea quidem sententia, persuasit) mihi planè absurdum videtur, quam vt ab aliquo approbati possit, & debeat. Ea siquidem aconitorum genera iam omnibus clarissime innotuerunt, suntque caele filicis simili, cubito longiore, & radicibus adeo tenuibus, vt squillarum marinarum ciris eas comparauerit Dioscorides. Quae sanè omnia in nigro veratro communis vsus nunquam quis inueniat. Huc praeterea illud accedit, quod nobis iam mille experimento compertum est, nigrum communis vsus veratrum, quod proprio fungatur munere, atrabiliaris omnes sanare morbos: fistulas callo induratas tribus diebus impostum emollire, & purgare: in aurem demissum auditus grauiter auferre: scabiem, vitiliginem, lepras, & impetiginis illitum emendare: & carnen in vlcerebus excrecentem absterere. Quibus tamen viribus non Aconitum cynocotion, sed Elleborum praeditum esse, in consensu est. Ex his itaque omnibus abundè perspicuum fieri puto, in hoc Solerij opinione profusè explodendam esse: eius idem in alijs quoque non paruo, meo iudicio, fallè deprehendatur. Sed iam nos quoque de CONSILIGINE nostram proferamus sententiam. Ea quidem nobis haëtenuis incognita fuit, quod neminem ex scriptoribus tam veteribus, quam recentioribus inuenimus (vt supra dixi) qui eius notis memoria praediterit. Adde adeò hinc fit, vt non ausim ego asserere plantam illam, quam hic depingi curauimus, esse veram ac legitimam Consiliginem, neque enim est, cuius auctoritate fretus possum eam radicibus, folijs, caulibus, floribus, aut seminibus comprobare. Verum quoniam huiusce plantae radices per arcticulam perforatam insertae, pecorum pulmonariam atque etiam alios morbos curant, ellebori nigri modo, non parua mihi oritur suspicio, an fortasse Colmella, & Plinij Consiliginem praeserant. non tamen velim hoc affirmanter esse dictum, ideoque pseudoelleborum eam appellare libuit. Hanc verò plantam Hieronymus Tragus, cuius saepe testimonium adferre & probat Gesnerus, putat esse legitimum Veratrum nigrum. Sed his vt in hac euidentius errat, quam vt medicorum etiam in re herbaria versatis offendi debeat; ita in multis alijs plantis, quorum numerum referre longum esset, à peritis herbarum facile cognoscitur vanum atque leue iudicium habuisse. Planta itaque cuius hic imaginem exhibuimus, ad diuin palmarum longuissimam assurgit. cauculis emittit tenues ac molles. folia habet longiuscula, tenuia, quadratenus abortoni. flores profert buphthalmi, paulò maiores: ex quibus prodeunt capitula oblonga, rubrorum moris similia: radicibus nititur nigris, nigrum veratrum amulantibus, tenuioribus tamen, & aliquantò nigrioribus. Plurima nascitur in Bohemia, praesertim in agro Pragensi. Ea verumtò omnes illius regni tum medici, tum pharmacopoei pro ellebori nigri: primum magno successu ad pecorum morbos: Reliquum autem est, vt de vtriusque Ellebori viribus iam adhibere dicamus. Albam, vt Mesues in suo de medicamentis delectioris censu prodidit, mortiferum est, quod facile homines suffocare possit: idcirco omnino reprobendam esse praecipit. Nigri tamen vsus probat, sed in validissimis tantum corporibus. Quod sanè decretum nonnullis adeo perterritis, ut non modo suis medicamentis Elleborum admiscere non audeant; sed & nonnè abhorreat. Verum id videndo potius timore quodam ducuntur, quam quod iure vsque adeo elleboro refragari debeant. Si quidem ego restari pos-

Vgonis Solerij opinio explora.

Consiliginis confid.

Ellebori vtriusque virtus.



sum, me sexcentis ferme hominibus nigri ellebori dilutum exhibuisse nullo prorsus incommodo: atque etiam eiusdem diluti
 faciendi rationem quam plurimos docuisse medicos, qui, factio subinde periculo, effectum consecuti sunt, unde ingentes mihi
 gratias referunt, que merito debentur elleboro. Præstat quod, cuius statim vaucibus, interna repugatur matrice, sic
 casurq; in umbra. Harum pulvis diluto longè fortior est: ob id enim non datur nisi robustis, & ubi obcullerit morbus.
 Proinde de eo ita scriptum reliquit Actuarius in libro de compositione medicamentorum. Veratrum nigrum, atram bi-
 lera flauamq; è toto trahens corpore deorsum, nec tamen citra ullam difficultatem pellit. Ideo febribus circuitu repeten-
 tidibus, & diuturnis obycimus. Datur quoque insanientibus: altera caluarie parte, & subter caput duntinè cruciatis com-
 modissimum: præferim visceribus, vtero, & vesicæ acicictorium medicamen postulantis. Maxima autem eius vis est pe-
 culiariter educere, quicquid sanguini commixtum, eam corrumpit. Ideo veterascitibus arguatis morbis vtile: & qui-
 bus in superficie summatum asperitudines emergerunt, velut lepris, impetiginibus & horum similibus: elephantia quoque la-
 borantibus accommodatum est. Datur scirpularum terram pendere, aut paulo plus minusus. Fit è siccis radicum si-
 bris, aqua paulum maceratis: postea cortice atractio, & in umbra siccato, protectaq; tenui, que in ipsa subest, medulla.
 Exhibetur autem ex passo, & aceto nullis: verum inuauitatis gratia, quedam ex odoratis seminibus inferenda. Si però
 efficaciam alui deiectionem moliri sit in animo, scammonij panxillum adcycto. hæc tenus Actuarius. Cæterum antiqui
 Medici albi veratri puluerem propinabant comitialibus, melancholicis, vertiginosis, insanientibus, limphaticis, conuul-
 sis, po-

O P H R I S.



si, podagricis, resolutis, hydropicis, & elephantia, membrorumq; tremore affectis. sed iam eius exolevit usus, quod in pulvere non sine periculo sari possit, & si eius diluto quam plurimi absque incommodo utuntur. In lixivio decocta albi veratri radix, pedunculosa, & lendes necat. Decoquitur in lacte ad muscas perimentas. Nunc; ubi degustaverint, paulo post emoriuntur. Mures quoque necat, & gallinas. Paratur & radicem albi veratri succo quadam venenum presentaneum, quod illincensis segitis quibusdam in locis utuntur venatores. Id, ut nos saepe in brutis animalibus, & gallis gallinaceis periculum fecimus, ubi sat quidem contigerit, factio cum sagitta vulnere, paulo post vulneratum animal interficit. Verum enimvero me in non parvam adduxit admirationem, quod deauratum, nisi magna fuerit quantitas, nihil ferè incommodi afferre soleat. Idcirco, eo ipso vesci venatores adfirmant Histiani, cum pro generatione moliri cupiunt. Od idq; nihil mirum si ferine carnes hoc veneni genere infectas, nihil proxius comedentibus essent; verum ubi factio à iaculo vulnere sanguini se immiscuerit venenum, nullo alio antictico servari animal potest, nisi deauratis coronis malis. Ad quod & Caspary

10 Ferdinando primo, Demino meo clementissimo, pluries audivi. Ellebori viriusque vires posteritatis memoria tradidit Galenus libro. 6. simpl. medic. sic inquit, Elleborus uterque tum albus, tum niger extergentis simul & excafacientis est facultatis. Quomobrem ad albos, impetigines, scabies, leprasq; accommodati sunt. Quinetiam niger, si in fistulam callo induratum & missus fuerit, duobus tribusve diebus callum detrahit. Dentibus proceji cum aceto colluuntibus. Sicut autem in tertio ut me excafacientium, & desiccantium. Perri è niger gustu calidior est, candidus subamarus. Ha-

Ellebori utriusque vires Gal.

Ophr. defteri
puc, & ures.

Genus de utroque Elleboro Galenus. Ceterum quaedam planta reperitur à recentioribus OPHRIS appellata, quae folijs maximè album veratrum representat. Duo tantum haec folia profert: inter quae caulis erumpit, capitulis quibusdam oblongis in numerum referens: è quibus flores exeunt candidi, exiguis linguis similes. Radice nititur gracili, non sine multis appendicibus, odore praesanti. Praefertur vniuersa planta ad denigrandos capillos, fracturas sanandas, & vulnera glutinanda. Illa planta, quae Graecis ἑλληβορος λευκός, Latinis Elleborus albus, & veratrum album appellatur: Arabibus, Cherbachem, seu Charbech abaid: Italis, Elleboro bianco: Germanis, Vneis niecz wurtz: Hispanis, Verde gambre blanco, & yerba de balleste: Gallicis Viraire, Verarum, Veratre, & Ellebore blanc. Illa vero, quae ἑλληβορος μαύος Graecè, Elleborus niger, & veratrum nigrum Latine dicitur: Arabibus, Cherbachem, seu Charbet ashed: Italicè, Elleboro nero: Germanicè, Christ wurtz: Hispanicè, Verde gambre negro, & Elleboro: Gallicè, Viraire, & Ellebore noir.

Nomina.

ἑλληβορος μέγας.

SESAMOIDES MAGNUM.

CAP. CXLVII.

16

SESAMOIDES magnum in Anticyra elleborum vocant, quoniam albo ueratro in purgationibus misceatur. Simile est fenecioni, aut ruta: longo folio: flore candido: radice gracili ignaua: semen gustu amaro, cetero sesamæ simile. Ventrem detrahit. datur tritum ad bilis, pituitæque diectionem quantum tribus digitis capitur, addito ueratri albi sesquibolo, ex aqua mulsâ.

SESAMOIDES PARVVM.



Sesamoidi paruo cauliculi sunt dodrantes : folia coronopi. minora, hirsutiora : & in cauliculorum cacumine capitula florum penè purpureorum, medio eorum albo : semen fefama, fuluum ; amaram : radix tenuis. Errahit bilem, pituitasq; semen ex aqua, mulla potum humidio acerbulo : illiù ex aqua tumores, ac tubercula dilcuit. Nalcitur in afpers.

10 T Ametsi in Commentarijs nostris antea editis, scripsimus maioris, & minoris sesamoidis nullam nos habere cognitionem, nec inuenisse quonquam, qui vnum, aut alterum genus ostenderet, tractu tamen temporis factum est, vt minus à solertissimis rei plantarum indagatoribus repertum sit, notis omnibus perquam bellè asipulantibus, vt ex hac imagine quispiam coniecere poterit. Hanc ego Jacobo Antonio Cortiso Parrino Patavino refero acceptam. verum an Mainz ex Anticyra in Italiam, haftenus allatum sit, mihi sanè innotuerit. Hoc Graecis Σεσαμοειδὲς μικρὸν Latini Sesamoides paruum dicitur. Illud verò quod Graecis Σεσαμοειδὲς μεγάλον. Latini Sesamoides paruum.

Nomina.

CVCMER SYLVESTRIS.



esse. Quippe preter Theophrasti, & Pliny sententiam, cum omne humidum, quod pingue non sit, ignis flammam procius ex-
tinguat, nulli profecto dubium est, quin Elaterium, in quo humiditas aquea multum exspirat, potius flammam extinguat, q̄
fiagret: namq; flamma admodum, excitato in humido a calore statu, lumen extinguit. id quod vobis aliquando experimento com-
pertum est. Elaterij vires descripsit Mesues inter sua deiectionia medicamenta, ubi in hunc sensum inquit. Cucumis sylvē-
stris, siue asinus abradit, & vasorum ofcula aperit: proinde & intestinorum tormina excitat, & alia adfert noxia. Sed
rolli hęc omnia possunt, si addatur aut bœdium aut tragacambē lachryma, aut aqua missa cum salis modico, aut si ex lacte be-
batur. Roboratur elaterij vis, addito fossilij salis momento, aut odorato pulvere, quem officina species elephanthinā vocant: ut
vis enim admittit felicis quod operatur. Purgat, ut quidam ferunt, scammony modo. At re vera magis pituitam deiecit,
quam bilem: quavis & hanc quandoque detrahāt, presertim cum deiectioni paratā proniptaq; sese offert. Mirisq; preter
hęc sanguinis ferum expurgat, ab vis potissimum partibus ducens, ad quibus egredē eumcumbentē humores detrahi solent: quam-
obrem articuloꝝ dolore veratis opem non modicam prestat. Radix in aqua elixa, r̄sis, & oleo subacta cum absinthio, diu-
tinnam hemicraniam sanat insipienti, & loco dolenti illita, sitamen prius eius decoctio soletur locus. Præter idem & succus
ex lacte naribus immisus, quod cerebrum purget: idcirco & narium tēdia delet. Idem obdurat & radice
abscissis, quem admodum & strumas, presertim addito melle, & caprino stercore. Radicis, & cucumis ipsius succus aqua in-
tercutie laborantibus prestantissimum est medicamentum, quod fluxam propriè educat aquam. Ad idem valet & radice de-
coctum. Prodest per strera arnatis, & icteris, & lienis obstructionibus. Item ischiadicis, tum dysenteribus infusum, quoniam etiam
si decocta radix exterius imponatur. Siccate radicis puluis, vulnerum cicatrices attenuat ex melle impostus: & jugillata
ex icū delet. Eiusdem succus sabaceo farina admixtus, & linimenti modo adhibitus maculas omnes, quę cutis nitorem vi-
ziant, mirisq; detegit. Sed animaduerrendum est, ne plusquam par sit hauriatur: quod a refrigeratis vasorum ofculis sanguinem
20 eliciat. Cucumis aggregis vires reddidit Galenus lib. 8. simpl. medic. his verbis. Cucumeris aggregis, & fructus ipsius succus:
quem vocant Elaterium, & non minū radicis, ac foliorum, ad medicatōnes accomodatus est: Elaterium itaque menses ciet,
& fatuus intermit appositum, cum alia omnia amarā simul, & foliorum partium, maxime si subitum habeant caliditatem,
veluti nimirum Elaterium. Summē siquidem amarum est, leuiter calidum, ut ex secundo sui ordine exaltationis inferunt.
Porro tale proinus quoq; digerendū vim possidet. Sic igitur ex angina laborantes inuigunt quidam cum melle, aut oleo veterē.
Bonum item est regio morbo affectis, fusum cum lacte in naves. Hoc etiam vsu dolores capitis sanat. Atq; Elaterium quidem
eiusmodi est. At radicis succus, ut & foliorum, licet elaterio similes vim habeat, imbecilliores tamen. Sed & ipsa radix
ad similem facultatem possidet: abstergit namq; digerit, atque emollit. Porro cortex ea potentius deficit. Huius planta
Græcis eius ἄγρια appellatur: Latini, Cucumis anguinus, sylvēstris, & erraticus: Arabibus, Chefe allimar, hæc albeni,
sen Cheta albanar: Itali, Cocomero saluatico: Germanis, Volder cucumer, & Eßles cucumer: Hispanis, Cogombritillo amar-
30 gos: Gallis, Cocomère sauage. Eius verò succum Græci ἐλατηρίου, Latini similiter elaterium vocant: Itali, Elaterio.

Cucumeris
sylvēstris vi-
res ex Gal.

Nomina.

Ἰταλ. STAPHIS AGRIA.

CAP. CL.

Staphis agria, siue herba pedicularis, folia habet labrufæc diuisa: & cauliculos rectos, molles, nigrof-
que: fert florem glasti: & folliculos virides, similes ciceri, & in his nucleum triangulā, scabrum,
ex nigro subfuluēcentem, intus album, gustu acrem. Grana quindecim, si trita in aqua mullā dentur,
crassum humorem per vomitum purgant: sed qui hauserunt, ambulare debent. Prudenter tamen at-
tendere oportet, & aquam mullā continuo potū dare: quoniam pericula strangulationis inferunt,
& fauces adurunt. Trita, & ex oleo illita phthiriali prodest: item pruriginis, & psoris. Cit plurimam pi-
40 tuitiam commanducata: decocta in aceto, dentium dolori, colluto ero, subuenit: rheumatismum gin-
giuorum sistit: vlcera oris manantiā cum melle sanat. Vrentibus malagmatis imponitur.

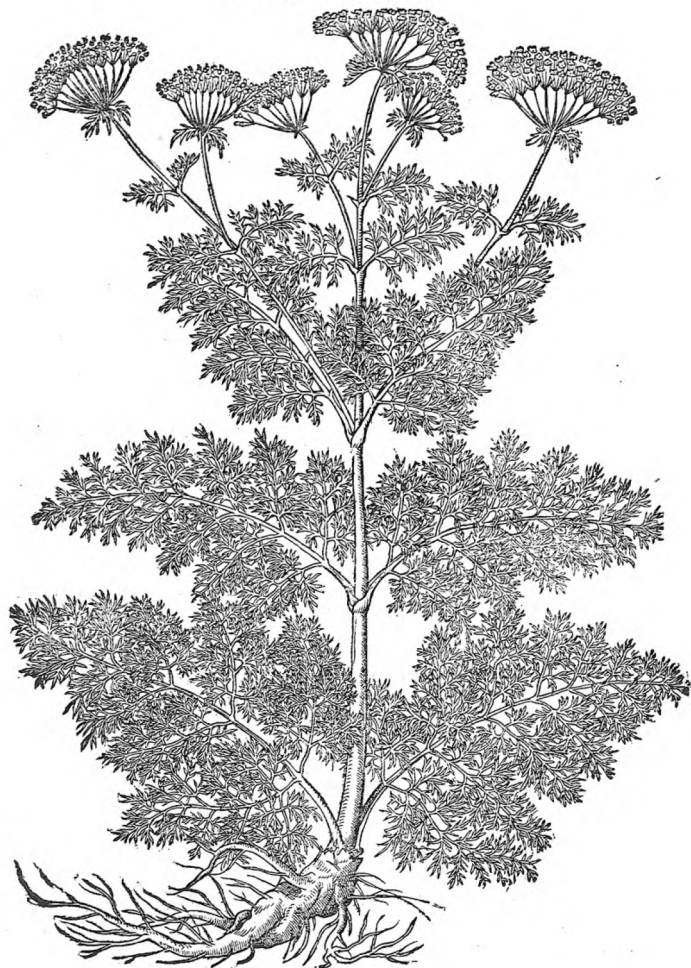
Staphis agria, quam officina Græca voce corrupta, vulgō Staphisariam vocant, Latini ab effectu, quod pediculos necet,
Staphidis a-
gria confid.
Staphidis a-
gria vires ex
Gal.
Nomina.
50 Staphis agria, quam officina Græca voce corrupta, vulgō Staphisariam vocant, Latini ab effectu, quod pediculos necet,
Staphidis a-
gria confid.
Staphidis a-
gria vires ex
Gal.
Nomina.

Herba pedicularis dicitur. Hęc in Istria, Dalmatia, Apulia, & Calabria, frequentissima provenit. Eius semen copiosum
apud seplastarios invenitur: nanque eo frequenter vtuntur medici in apoplegmatis. Id quod etiam plurimum expeditur
mulieribus ad pediculos, & lendes necandos. Sunt qui scribant, epotis Staphidis agris floribus, & illis eiusdem folijs sanari
eos, qui à serpenticibus demorsi sunt. Staphidis agris meminit Galenus in Astaphide lib. 6. simpl. med. sic inquit. Asta-
phis agria vehementer acrem obtinet facultatem, quod vt ex capite pituitam purget, quod & ἄγρια, ἡ γὰρ ἡ ἄγρια Græci dicunt, ab-
stergat: valenter. Itaq; ad psoram accommodata est. Sed & vrendi vim aliquam habet. Ea planta Græcis ἄγρια, &
50 ἄγρια nominatur: Latini, Staphis agria, Vna sylvēstris, Herba pedicularis, & pituitaria: Arabibus, Albaras, Habel-
ras, Muibazagi, siue Muibzezi: Itali, Staphis agris, Italia officinis, Staphisaria: Germanis, Biszminz: Hispanis, Fabaraz Paparaz: Gal-
lis, Estaphisagrie, & Herbe asoules.

ASTAPHIS

Calce

T H A P S I A .



dunt pustulæ. ob id prius liquido cerato, & adstringente, nudas partes illinunt, & ita muniti accedunt. Tam cortex radicis, quam succus purgandi uim habent, & lacteus succus in aqua multa potus: nam utrinque bilem extrahunt. Radicis modus, quaterni oboli cum tribus feminis anethi drachmis: succi, terni oboli: lactis obolus unus. quod eo amplius assumitur, periculoſum est. Huiusmodi purgatio conuenit suppuriosis, & diurnis laterum doloribus, reiectionibusque: datur in cibus, aut obſonio, quibus difficile sit uomere. Tam radix, quam succus omnium maximè, quæ pares cum eis uires adeptæ sunt, uim habent extractoriam ex alto, ubi ex imo aliquid euocandum est, aut meatuum laxitas alio transferenda est. unde succus illitione, aut radix recens affricu alopecias explent. Radix, succusque cum æquis ceræ, thurisque portionibus, sugillata, liuoresque tollunt: sed non plus binis horis dimittantur: locus deinde aqua maris calida foueatur. Vitia cutis in facie emendar, cum melle illitus succus, lepras tollit: tubercula discutit, perunctus cum sulphure. In diurnis pulmonum, laterum, pedum, articulorumque ualitudinibus utiliter illinitur. Valer ad integendam colis glandem ijs, qui natura, non circuncisione curti sunt: tumorem enim excitat, qui pinguium fotu emollitus, præputii iacturam refarcit.

Thapsig con- siderano.

DE thapsie viribus: locus est Theophrastus libro 9. cap. 22. de plantarum historia, ubi ita scribit. Thapsie radix vomitica est, & si quis continet, tam superius, quam inferius purgat. Ad hec linia tollere potest: preparationes tamen alias exalidas facit. Succus eius validior est, & quidem tam superius, quam inferius purgat. Nullus scimus vsus. Nescitur tunc alibi, tum in terra Attica, in qua pecudes incole eam non tangunt, peregrina vero depascunt: & aut alios solunt, aut intereunt. hactenus Theophrastus. Thapsiam auctor est Plinius libro 13. cap. 22. a Nerone claritate acceptisse, eique magno vsui fuisse sui imperij initio, quod nequius grassationibus conueberant faciem illi sensi cum thapsia, sicut, & ceras, sequenti die contra famam cutem hinc etiam circumiret: etenim esse mirum in modum fibrillata delect. Thapsia plurima nascitur in Apulia, praesertim Gargano monte, inter complures ferulacei generis plantas. Prouenit & in nostris maritimis locis adeo ferule admixtis, vt non saule, nisi ad rei herbarie peritis, vna ab altera dignoscatur. Visitur etiam hodie in hortis ad spectaculum plantata. qua ratione iam ferme omnibus innotuit in Italia. Ceterum non desunt impotentes, qui Thapsie radicem cortices pro Turpeto vendunt: quae quidem a peruis sepalsarijs in ea medicamenta iure opinio addi possunt, quae Thapsiam exposunt: sed in turpeto non sunt, meo iudicio, recipiende. Quapropter maxime in hoc (vt superius diximus in Tripoly commentatione) a fusis colliguntur, qui Turpeto a Mesue descriptum, nil aliud esse censet, quam Thapsie radices. Thapsie vires memorat praedicti Galenus libro 6. simplicium medicamentorum, sic inquit, Thapsia acrem habet, ac vehementer exalfacientem facultatem cum humiditate. Quamobrem ex alto vitreum extrahit, & ipsum quod extraxit, digerit. Perit phylaculum ad ea est cienda tempus postulat, vt qua largè excrementa humiditate impleta est, ob quam celeriter corrumpitur. Et libro primo de compositione medicamentorum sententiā hanc, sic inquit. Qui Thapsia vitur, sciat vsus est, maximam differantiam esse recentis ad vetustorem. Vis enim huius pharmaci post annum multum exoluitur, atque an plus adhuc possit aere annos, aut magis: seu in cicere eam penitus inutilem esse ad triennium profectum. Hic vt Orge hanc etiam Latine & Italicè Thapsia vocantur: Mauritanis, Hiantum, & Driz.

Thapsig vires et Gal.

mina.

Hoc loco Graeci codices habent, & ἄρκτη. quod verbum Rullius veterat hic, lac extrahitur: licet alibi, vt in panace He racleo, idem veritat, succus excipitur. Nos vero, quod est, & quod verum illud seculum liquorem, & lachrymam significet, malum esse reddere, succus extrahitur, Neque certe tenere, quod non solum hinc conuenit cum Marcello interpre te: sed quod etiam arbitremur hanc esse germanam illius verbi significationem, atque melius rem exprime, de qua sermo est. Huius tamen mutata a nobis personis lectorem admonendum esse diximus.

Spartium. SPARTIVM.

CAP. CLII.

Spartion frutex est longas ferens virgas. sine foliis firmas, fractu contumaces, quibus vires vinciu- tur. semen lenticulae, in folliculis phastolorum modo nascens: florem, vtrabz viola, luteum. Pur gari per superna vehementer ellicori vice citra periculum flores, & semina quibus obulis in aqua mul ti pota. Semen deiectionem mouet. Ramis in aqua maceratis, mox nullis, contra vsus fucus, ichiadi- cis & angina laborantibus auxiliatur, si cyathi modum iceni bibant. Quidam manna aqua macera- re malunt, & infundere ichiadicis clystere: strigmenta autem elicit cruenta.

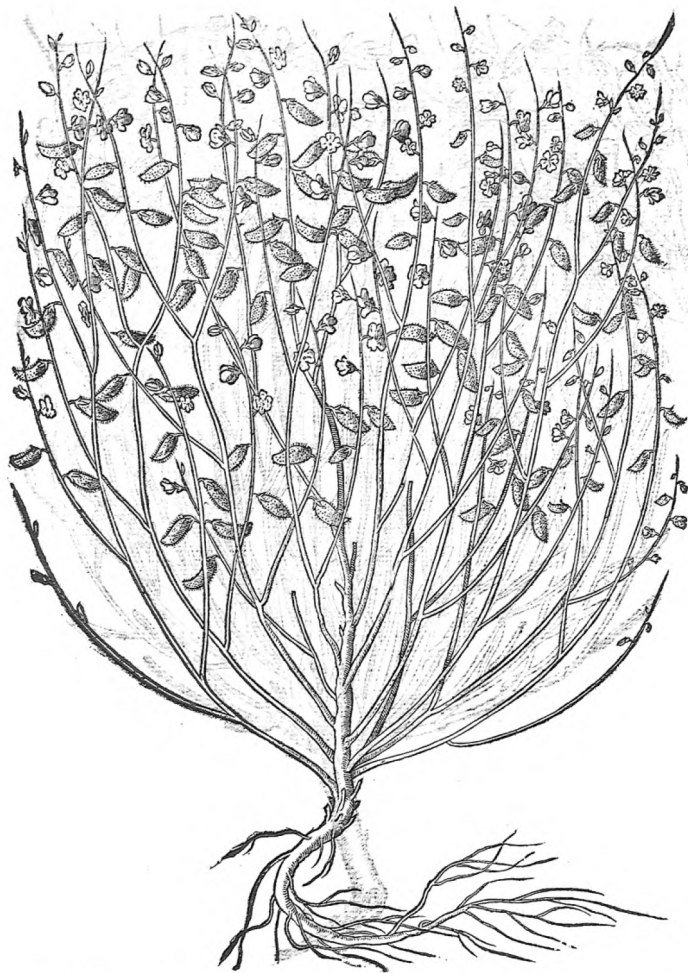
Genifz con- sidera.

Anta nimirum inter Spartium, siue Spartum, & Genistam intercedit similitudo tum facie, tum etiam virtus, vt eo- rum affinitate deceptus iam crediderim omnino errasse eos, qui alterum ab altera fecerunt: praesertim cum hac in re reprobandissimè Plinius subisse libro 24. cap. 9. vbi ita scriptum reliquit. Genista quoque vinealis vsum praestat. Flores apibus gratissimi. Dubio an haec sit, quam Graeci eubores Spartem appellauerunt, cum ex ea lina piscatoria apud nos pescitarius docuerunt: & nunquid hanc de graueuē Homerus, cum dixit: Nauium sparta dissoluta. Nondum enim scisse Apulicorum, vel Hispanum Spartum in vsu certum est: & eam stultes ferent naves, lino tamen, non sparto nun- quam sitas. haec Plinius. Verum cum accuratius Dioscoricam perlegissem, hac de re vni amentum à clarissimo medi- co Petro Camizero Hispano Strenuissimè Ferdinandi Romanorum Regis Protophysico, qui in Hispania cepi ossimum Spar- tum, numeratam quae Genistam se vidisse testatus est, conueni planè inter has plantas discernem esse. Quippe quod Spar- tum Dioscorici frutex sit solis vicinus: & floribus constat alba viola similibus. Genista vero sulta praestat longuicula, lini se- de modo. & flores luteos, ipsi modo lunctos. Hinc itaq; factum est, vt nec in eorum sententia consistam, qui Spar- tum à Genista differre existimant. Non tamen quod diversi prorsus generis has plantas esse putem, namq; tanta, vt dixi, est cum altera cognatio est, vt est non eadem sint: tamen conuenere esse videantur. Sparta quidem vsus in Plinius est au- tem libro 19. cap. 2. & quae non post secula captus est, nec ante Partorum arma, quae primò Hispania interduca. Herba & haec sponte nascens, & quae non possit ferri: incusque propter aridi selt, aut terre dato utro. Naugue illa malum tellu- ris est, nec aliud ibi, sed, aut nesci potest. In Apulica exiguam, & inutile gignitur. Carthaginiensis Hispaniae ceterioris portio, nec hac tota, sed quatenus parit, montes quoque Sparto operit. Hinc strata rursus eorum: hinc ignes: saecusque: hinc calcestrina, & postior vestes. Animalibus nexum, praeterquam cacumium tenentate. Ad reliquos vsus labo- riosè euellit: orceatis curibus, manibusque testis mancis: concolatum efficit, ligneisque commentis. Vultum in acerru admatum huius, tertio resolutum: Spargitur in sole, siccaturque: & rursus in salsibus redit sub testā. Postea maceratum aqua marina optime, sed & dulci, si marina destit. Siccaturque sole iterum rigatur, si rependat vigeat de fide- rum, per fujum calida in solio, ac siccatum stans compendium opere fatetur. Hoc autem tunditur, ut fiat vitile, praecipue in aquis marique inuictum. In sicco praesertim de cannabi fuit. At spartum alitur etiam demersum, veluti natalium sum animo, qui potest miraculosa estimare, quanto sit in vsu omnibus terris nauium armamentis, machinis adificacionum, aliisque deservit viti. Hactenus de sparto Plinius. Ceterum Genista in Hetruria adeo frequensissimè prouenit, vt Maio, & vbi furibus ornatur, & resistentur colles, vt proci aurei videantur. Gaudet eorum floribus apes, vt Plinius inquit, frangere inde fuites, & rudia linteamina, quae conscientibus saccis aptissima sunt. Excipitur Genista etiam cannabi modo, qui in Italia id usorum scitilium genus conscientium, quod vulgo de maioica vocant: quippe quod (vt ipsi affirmant) nullo albe- rius arboris ligoz fornas succendi possit, quo aureus ille color conseruetur in opere. Genistam recentissimè Mesues inter sua simplicia deiectionis facultatis, ubi haec ad sensum scribit. Genista arbor est montana, & eius caudice quam plurimum fun- duntur

Genifz con- sidera.

Genifz de- scriptio, & vi res et hinc.

SPARTHIVM.

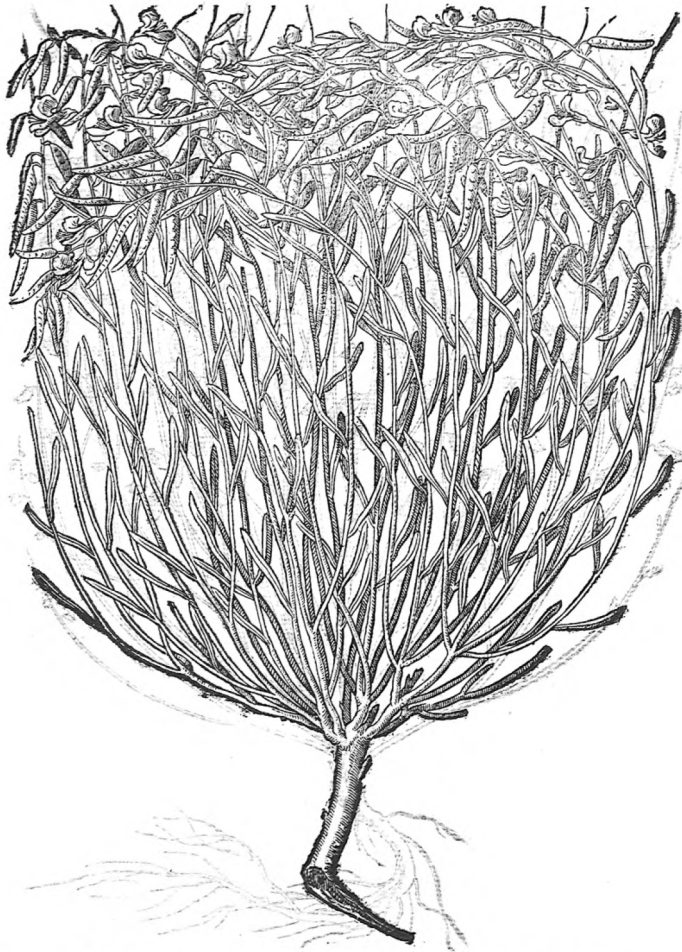


duntur virgæ, rectæ, flexiles, fractu contumaces, quibus vitæ, & alia ligantur. Flores edit flavos; lanari figura: è quibus silique prodeunt, erui magnitudine: & femina in eis lenti similia, intervallic distincta. Planta rosa perturbat, pronocat, incidit, attenuat. Obesit corq; & ventriculo. Sed tollitur noxa (ut Philagrius est auctor) addito rhodomelle, aut rosa, & mastice: quin & anisi, danci, & faniculi semine. Epotum semen pituitam vtriusque valentissimè purgat, & ab articulis quoque humores trahit. Renum excrementa pellit, urinam cit efficacissimè, & calculus disrumpit tam in renibus quàm in vesica: nec in his materias sibi & in calculum distendere sinit. Flores contriti strumas auferunt, si cum melle rosaceo, aut sorbilio deurentur. Fit ex his oxymel, cuius vsu indurati lienes resolvuntur. Profsunt ischiaicis, podagricis, calculosisque, si postquam illos sumpserint, subinde frequenter eucumant agri. Modus praesertim floris, a drachmis duabus ad quinque: seminis verò a drachmis duabus ad quatuor. hæc Meyses. Qui tamen Genista semen non rectè observasse videtur. quandoquidem id erui, vel uicia faciem potus referat, quàm lentis. Sparti, ut iam ad eius vires redeamus, meminit Galenus lib. 8. simplic. med. his paucis verbis. Sparti, quo & vitæ apud nos alligant, sum semem, tum virgarum succus non infrenè trahentis est facultatis. Quod Græci σπάρτερον, Latini item Spartium, & Spartum dicunt: Itali, Spartio. Quæ verò Latine Genista, Italice Genestra vocatur: Hispanis quoque Genestra, Giesta, & Giesteira.

Sparti virex
ex Gal.

Nomiu.

GENISTA.



Silyb.

SILYBUM.

CAP. CLIII.

Silybon lata spina est, folia ferens chamaeleonis albi. Hæc recens cum fale oleoq; cocta estur. Radicis succus drachmæ pondere potus vomitiones ciet.

Hæc planta non ex nostra tantum, sed neq; ex aliorum quoque inquisitione verum ac legitimum Silybum in Italia nobis licuit reperire. Et quamvis inter tot alias plantas aculeatas inibi nasci, & esse possit; tamen tam paucis eius notas explicavit Dioscorides, ut difficile admodum illud inuentu iudicem: neq; enim ipse, ut ingenuè fatear, quod ex illis sit, ausim discernere. Vt Græcis *χλωστόν*, ita pariter Latinis Silybum appellatur.

Nomina.

Glans vnguentaria fructus est arboris myricæ similis, magnitudinc aëlianæ nucis . cuius nucleus amygdalarum amarum more tritius, humore reddidit: quod aut præiosa vnguenta per oleo vtuntur . Nascitur in Æthiopia, Aegypto, Arabia, & Petra oppido secus Iudamam, Præfertur plena, recens, candida, quæ facile delibretur . Ea drachmæ pondere potto lienam adsumit; cum Iosif farina, & aqua mulsa podagricis illinitur; Pioras, leprasque decocta in aceto: vitiligines, & nigras cicatrices cum nitro emendat: & cum lotio lentiginis, varos, & papulas in facie, & cutis vitia tollit . Vomitiones mouet, & aluum cum hydromelite resoluit: stomacho aduersatur . Oleum, quod ea exprimitur, aluum potu ciet . Cortex eius magis adstringit: verum tusa, & expressa succus abstergentibus medicamentis addicitur, quæ aduersus pruriginis, & scabritias idonea sunt.

Glans vnguentaria, quam Græci Σελωνε υπουληδ dicunt, in quibusdam Hispaniæ locis copiosa (vt audio) provenit . Adfertur hodiè copiosa in Italiam ex Alexandria Aegypti . Ceterum de foliorum facie autores inter se differunt . Siquidem Dioscoridi folijs est Myricæ, Theophrasto Myrti, & Plinio Heliotropij herbe similibus . atqui aut in Theophrasti aut Dioscoridis codice mendam iussisse veretur . Siquidem aut in Theophrasto uerius pro uerius, aut in Dioscoride uerius pro uerius legitur . Nam in utroque auctore facilis, lubricusque est potius scriptorum lapsus, propter uocabulorum propinquitatem . Sed nescio profecto, quorum auctoritate scripserit Plinius libro 12. cap. 21. vnguentaria glandis plantam folijs esse Heliotropij . Cùm tamen in Theophrasti lectione ubique se verstatum ostendat . Andreas Marinus, medicus non vulgaris, in suis super Mesuem annotationibus, plantam quandam pingui per vnguentaria glande, a Clarissimo Petro Antonio Michaelo Patrio Veneto acceptam, quæ a prescriptis omnibus tota facie differt, sed an legitima sit, cur probem, aut improbem, non habeo . Titulus eius mendax est . Siquidem Ben album inscriptum habet . Itaque veretur ne & ista quoque imago tituli sequatur errorem . Hanc autem Plantam, cuius hic imaginem dabo, Constantinopoli secum attulit Clarissimus vir Augerius de Busbecke, qui continuis septem annis Casaris Ferdinandi primi apud Solimanum Turcarum Imperatorum, oratore egit . Sub hoc nomine L I L A C . Eam cùm inspersissem, & fructus eius agnoscerem pistaciorum faciem perquam belle referre, illico in suspicionem veni an hæc fortasse Glans Vnguentaria dici posset . qua propter, vt alioquin quoque sit iudicium, eam hic excludi volumus . Vnam plantam videre non licuit, sed affabre, & diligentissime pictam . Vnguentaria, ac sepalsarij Mauritanorum nomina secus, eam Ben appellant . Forma hæc pistacia maxime refert, albo cortice, iniquo, fractu facili, nucleo intus conferto, & admodum pingui: ex quo oleum exprimitur, quod de Ben vocant .

Glandis unguentariae cōsid.

Magnificam id vnguentaria, quod quamvis diu inueteratum, nunquam rancorem sentiat, vt etiam libo primo suo loco nominamus . Arabice familia auctores (vt modo dictum est) vnguentariam glandem Ben nominant . Proinde de ea inter sua solentia simplicia scribens Mesues, in hunc sensum inquit . Ben duorum est generum . Maius est nucis aëlianæ magnitudine, triangulare . Minus uerò ciceris simile . Vtrique inest oleosa medulla, lenis, & alba . Præstat maius, quod noxia vacet: minus squidem noxius est . Præfertur in maiori genere, quod putamine sit albo, leui, tenni: nucleo fragili, albo, oleosq; . Vterijus recentius melius . In minori autem præcellit in cinereo albicans, fragilis pariter, & pinguis . Dioscoridi tamen in maiori genere (minoris enim non meminit, quemadmodum nec Theophrasti, neque Plinius) præstantius est recens, etsi contrarium asserat Mesues . Oleum ab vnguentarijs hoc tempore de nucleis tantum exprimitur, vt Dioscorides docuit, non autem, vt Plinius, ad quem existimant, ex putaminibus, quod dixerit Theophrastus, vnguentarijs putamine fructus contuui vt solere . Quam, vt Theophrasti, & Dioscoridis sententiam comprobaret, vnguentarijs prodiit de putaminibus, medicos uerò de medulla oleum elicere, quod hoc medicamentum, illud odoramentum vsum præbeat . Veruntamen hæc etate (vt diximus) ab omnibus tantum de nucleis de putamine repurgatis exprimitur . Næc erederim nequam, quod ex solis putaminibus oleum effluere possit, quamvis diligentissime comprimentur, & constringantur prælo etiam grauissimo; quoniam hæc putamina arida sunt, & omni prorsus humore carent . Illud quoque fidem non dubiam facere potest, quod hanc parandi olei rationem in silentio prætermisit Dioscorides, non modo in hoc loco, sed etiam libro primo, ubi tamen de oleis, & vnguentis conficiendis latus disseruit . Cuius fortè doctrinæ immemor Manardus Ferrariensis, vt aliqui nostre etatis celeberris, dubitat in adnotationibus, quas in Mesuem edidit, an Vnguentariae glandis oleum è nucleis, an è putamine exprimi debeat, asserens quoniam in quibusdam Dioscoridis codicibus legitur, oleum hoc è nucleis exprimi debere: in aliquibus tamen nec nucleorum, nec putaminum yllam fieri mentionem . Verum etsi ambigendi non desierit occasio, præferim ex Theophrasti testimonio, quod putaminibus vti vnguentarijs tradidit; aderat tamen grauissimo auctor Galenus, qui vni hanc abunde enucleatam, cùm constanter assereret, Balanum oleum vnguentarijs ex carne nucleorum, non ex putaminibus exprimi . Id quod etiam facile ex Dioscoride colligi potest, cùm dicat consimili modo fieri balanum & amygdalinum, quod autem hoc ex amygdalarum nucleis fiat, nemo est qui dubitet . Hæc sanè nobis non leuem faciunt suspensionem, quod aut in loco Theophrasti exemplaria sunt deprauata, aut minus integri, & veraces fuerint auctores, à quibus fortassis vnguentariae glandis historia accepit . His porro accedit huius olei communis vsus, & eius parandi ratio . Siquidem Balanum oleum plurimi faciunt vnguentarijs, non quod aliqua odoris præstantia commendetur (in odorum eternis est) sed quod nunquam vetustate rancorem contrahat . Id licet quod è nucleorum medulla, non autem ex putaminibus conficiunt . Nam rancoris experti cum sit, omnium aptissimum habetur ad odoratissima vnguenta (misturas vocant) temperanda, que ex molcho, zibeto, & ambaro, illinendis chirothebis, & alijs, quorum in dolijs, & lasuria omnis est vsus & gratia, parantur . Quandoquidem si hæc alio quouis oleo liquecerent in vnguentum, contracto inde non multo potius temperare rancore (etate enim omne oleum præter Balanum rancescit) non modo vniuersam odoris suauitatem exercent; sed etiam putida, fatidicq; euadent . Quo vtrique experimento aperitissimè dignoscitur, an oleum illud Balanum fuerit, quod ex vnguentariae glandis nucleis fieri solet . Ceterum de viribus Ben hæc subiunxit Mesues . Maioris, inquit, est generis frugulentior, abstergit, attenuat, expurgat, & aperit; sed ventriculum subvertit, & viscera perturbat, ob excrementitiam, acremq; humiditatem, quam pessidet . Minoris autem vis longè vehementior, & magis periculosa: nanque adeo perturbat, agitatq; humores, vt sæpius anime deliquium faciat, & frigidos sudores concitet . Proinde non in alios vsus est admittendus est, quam in vnguenta, & cataplasmata . Maioris noxa demitur, cùm igne torrescit: siquidem ignis calore ex-pertemtem aperit humiditatem, quæ vomitionem mouet, sitq; medicamentum tantum doliocorum . Decoquitur etiam cum anisi, & feniculi femine: quoniam hoc modo prius noxa corrigitur . Tam in potu, quam alter sumptus lentam, & crassamq; pituitam auouit, & deiectione purgat . Ideaq; aptissimum medicamentum est coli cruciatibus non modo haustus, sed etiam thysiberibus infusus, præsertim vbi à flatu, & pituita ortum haberint . Fit etiamnum ex contritis ipsius nucleis, & melle

Manardi dubium sicuti.

Hanc abunde enucleatam, cùm constanter assereret, Balanum oleum vnguentarijs ex carne nucleorum, non ex putaminibus exprimi . Id quod etiam facile ex Dioscoride colligi potest, cùm dicat consimili modo fieri balanum & amygdalinum, quod autem hoc ex amygdalarum nucleis fiat, nemo est qui dubitet . Hæc sanè nobis non leuem faciunt suspensionem, quod aut in loco Theophrasti exemplaria sunt deprauata, aut minus integri, & veraces fuerint auctores, à quibus fortassis vnguentariae glandis historia accepit . His porro accedit huius olei communis vsus, & eius parandi ratio . Siquidem Balanum oleum plurimi faciunt vnguentarijs, non quod aliqua odoris præstantia commendetur (in odorum eternis est) sed quod nunquam vetustate rancorem contrahat . Id licet quod è nucleorum medulla, non autem ex putaminibus conficiunt . Nam rancoris experti cum sit, omnium aptissimum habetur ad odoratissima vnguenta (misturas vocant) temperanda, que ex molcho, zibeto, & ambaro, illinendis chirothebis, & alijs, quorum in dolijs, & lasuria omnis est vsus & gratia, parantur . Quandoquidem si hæc alio quouis oleo liquecerent in vnguentum, contracto inde non multo potius temperare rancore (etate enim omne oleum præter Balanum rancescit) non modo vniuersam odoris suauitatem exercent; sed etiam putida, fatidicq; euadent . Quo vtrique experimento aperitissimè dignoscitur, an oleum illud Balanum fuerit, quod ex vnguentariae glandis nucleis fieri solet . Ceterum de viribus Ben hæc subiunxit Mesues . Maioris, inquit, est generis frugulentior, abstergit, attenuat, expurgat, & aperit; sed ventriculum subvertit, & viscera perturbat, ob excrementitiam, acremq; humiditatem, quam pessidet . Minoris autem vis longè vehementior, & magis periculosa: nanque adeo perturbat, agitatq; humores, vt sæpius anime deliquium faciat, & frigidos sudores concitet . Proinde non in alios vsus est admittendus est, quam in vnguenta, & cataplasmata . Maioris noxa demitur, cùm igne torrescit: siquidem ignis calore ex-pertemtem aperit humiditatem, quæ vomitionem mouet, sitq; medicamentum tantum doliocorum . Decoquitur etiam cum anisi, & feniculi femine: quoniam hoc modo prius noxa corrigitur . Tam in potu, quam alter sumptus lentam, & crassamq; pituitam auouit, & deiectione purgat . Ideaq; aptissimum medicamentum est coli cruciatibus non modo haustus, sed etiam thysiberibus infusus, præsertim vbi à flatu, & pituita ortum haberint . Fit etiamnum ex contritis ipsius nucleis, & melle

Glandis unguentariae utra ex Nicl.

LILAC.



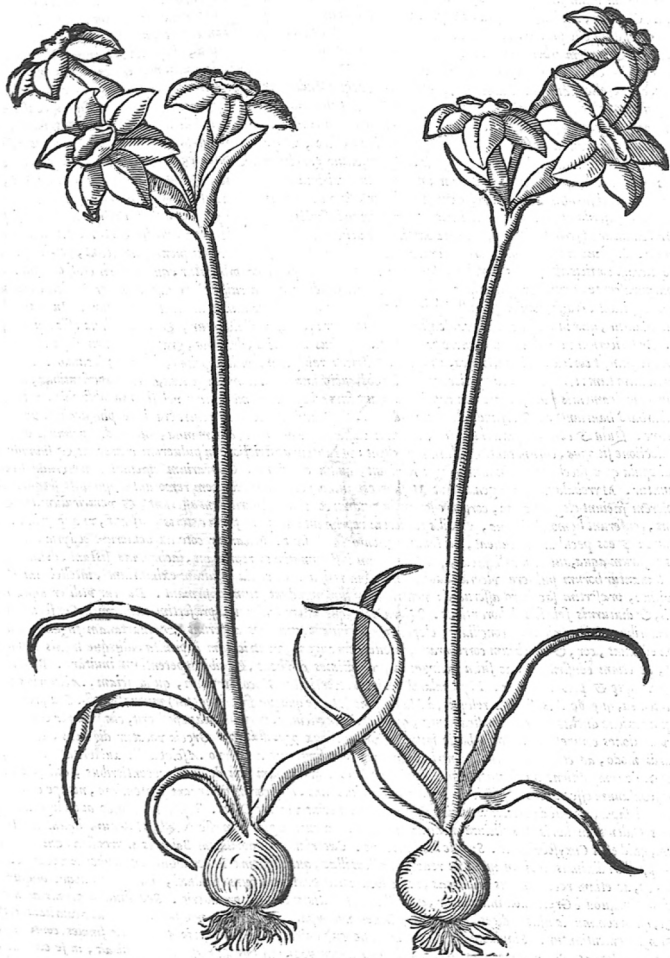
Glandis un-
guentarie vi-
ris ex Gal.

& melle admixtis, cataplasma ad firmas, durosq; tumores admodum vtile, & ad nervorum morbos à frigidityte excita-
tos, addito tantum melle. quo fit, ut convulsis, resolutis, & contractis opem ferat non obscuram. Pollet præterea ad ie-
cinoris, & lienis infarctus duritiesq; si addita lupinorum farina, & nardo emplastri modo imponatur. Nucleorum oleum
vulnerym cicatrices attenuat, & delet: item lentiginis, aliasq; cutis scabritates emendat: Auribus infusus non modo do-
loribus leuamenti non præstat; sed & surditatem, & tinnitum curat. Glandis unguentaria vires memoria prodidit Gale-
nus libro 6. simpl. cum medicamentorum his verbis. Balanus myrsipice, hoc est, glans unguentaria, adfertur ex bar-
barica regione. v. tunc unguentarij carnis eius succo, qui facultate calidus est. Reliquia autem, vnde expressus est suc-
cus terrestres scilicet, & dura, vincenstem habent qualitatem amarum. Sed & admixta est quedam adstrictio. Prinde
extergentem simul, & incidentem, contrahentemq; & fixantem effectum possident. Itaque ad iomtos, lentiginis,
ephelm, & prurium, deinde & ad psoram, & lepram conveniunt. Verùm enimvero & lienes liquans, iecurq; indurescens.
Quod si quis carnem eius drachmas pondere cum mellecrato bibat, medicamen experietur vomitorum. Sæpe etiam per in-
fernam aluum largiter subducit. Itaque cum hoc medicamento vitum, ad viscerum expurgationem, & maxime iecino-
ris, lientisq; exoxyrato ipsius exhibere consuevimus. Gaudet verò vel maxime aliqui aceto ad extrinsecas actiones.

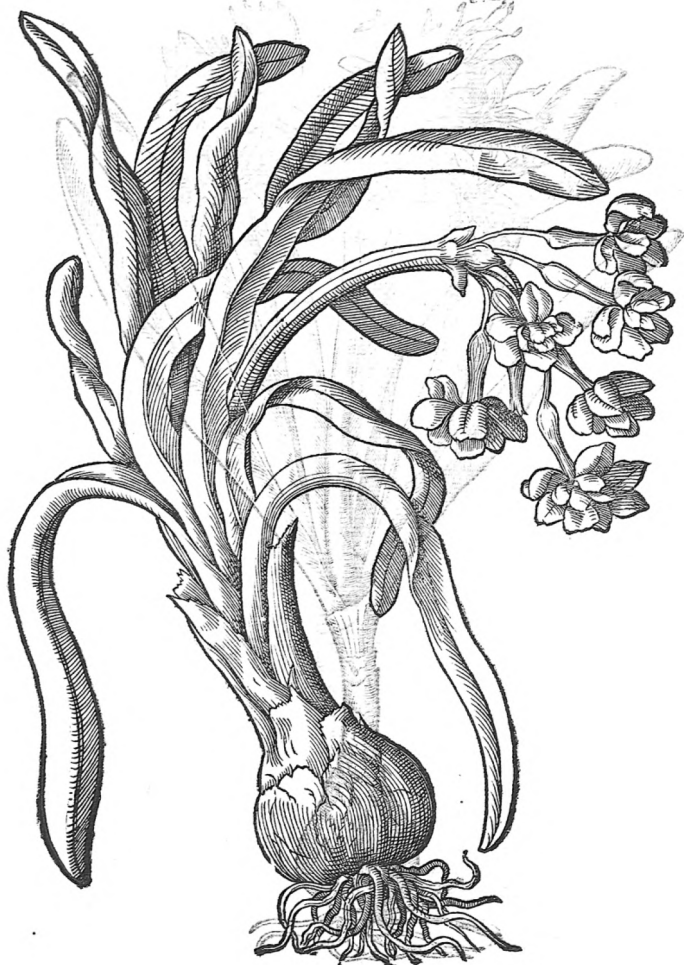
Adde

scimus, quam superius libro tertio linoniam fecimus. illud vero, alterius plantae, cuius vires haec tenes mihi prorsus incom-
 pertae sunt. Sed quibus polleant viribus, non cum mihi compertum esse ingenuè fateor. Βάλανος μυσσάκη sic Graecis dicitur,
 Latini vero Glans unguentaria: Mauritania, Habben, seu Ben: Italia, Ghianda unguentaria: trijpaus, Auellana de la India,
 Tartago, & Muia.

NARCISSVS I.



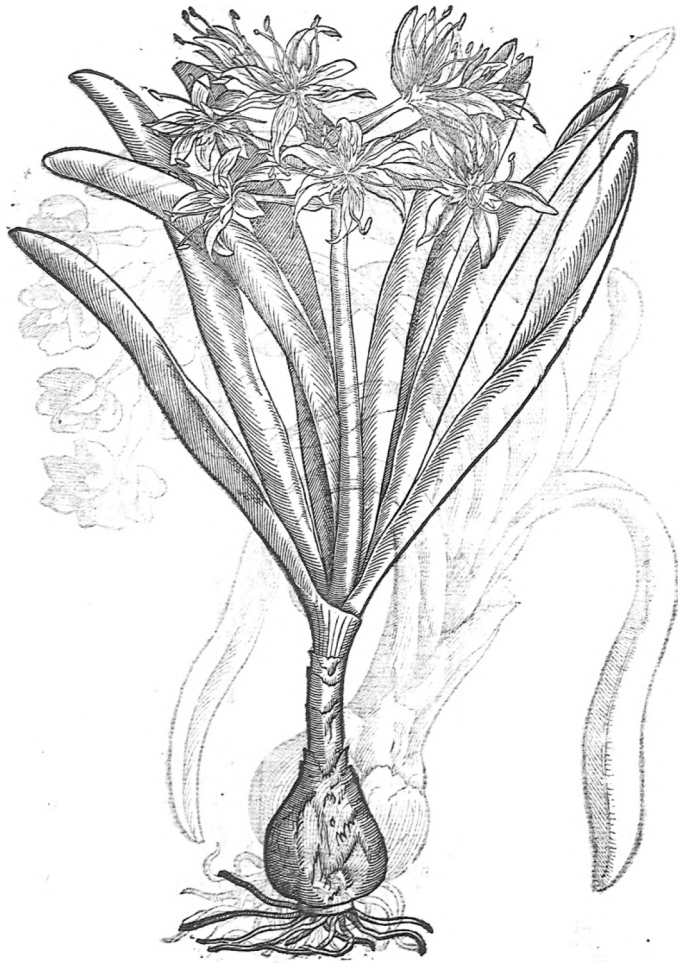
NARCISSVS II



NARCISSVS. CAP. CLV.

Narcissum ꝑ sunt qui vt lilium, liriū appellarint. ꝑ folia profert porro similia, ꝑ tenuia, ꝑ multo minora, & ꝑ angustiora: ꝑ caulis vacuus, & sine foliis, supra dodratem attollitur: flos albus, intrus croceus, in quibuldam purpureus: radix intrus alba, rotunda, bulbosa: fermen velut in tunica, nigrum, longum. Paobatissimus nascitur in montibus, suauis odore: ceteri ꝑ porrum imitantur, atque herbatum uirus olent. Radix cocta, siue estur, siue bibitur, vomitoria est: ambullis igni prodest cũ exiguo melle

Orib. schisa non legit.
ꝑ Orb. addit.
ꝑ melleo. ꝑ. i.
in campis & sabulosis.



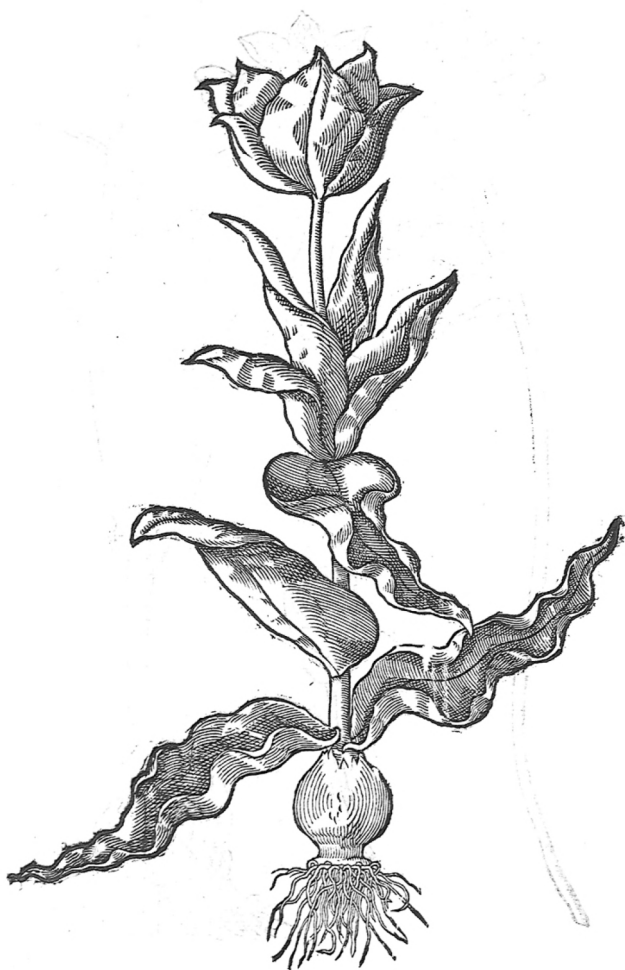
melle trita, præcisos neruos illi glutinat: luxatis malleolis, diutiusq; articulorum doloribus trita
 ex melle, & imposta subuenit. Vitia cutis in facie, vitiliginesq; cum semine vrtice, & aceto emaculat:
 cum eruo, & melle, vlcerum fordes expurgat; abscessus rumpit concoctioni repugnantes, infixa cor-
 pori extrahit, illita cum lolii farina, & melle, dolores oculi, & auricæ vellus, & troisique, & stonim VI
 punit, acinum in mero nouit: stochim, abutor, oleo ruminibus, & roriquoq; tradidit, ut ni. suppo-
 Narcissi hist. **N**arcissus, inquit Theophrastus libro 6. cap. 6. de historia plantarum, vel liliaceæ (alijs enim hoc, alijs illo nomine vo-
 cauit) folium albu, terra præximam gerit, sed longe latius, lili modo. Habet rantonem sine sebo, barbacum, flo-
 rem suo

NARCISVS IIII.



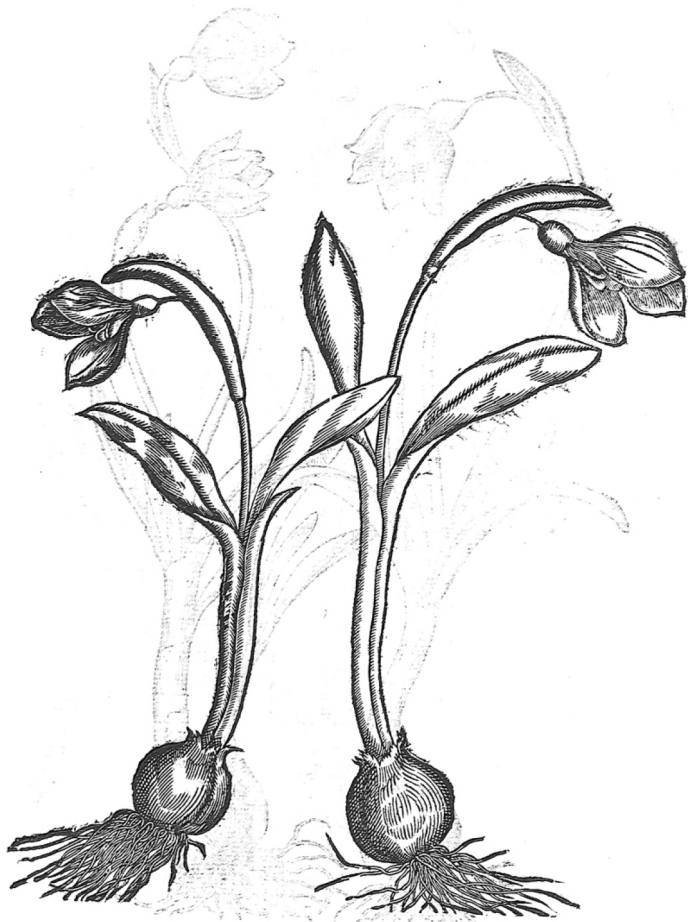
-ven suo ferentem cacionine, in membrana veluti vasculo inclusum, largè amplum; coloreque nigrum; figura oblongum.
 -Hic decidens sponte germinat, ceterum & qui legunt defigere eum solent. Quin & radicem serunt, quæ carnosæ, rotundæ,
 -amplaque constat. Serotinus admodum: post æstivum enim, & circa æquinoctium floret. Hæc Theophrasti de narcisso
 sententia. Porro Plinius libro 21. cap. 19. duo Narcissi genera prædicit; quæ his verbis etiam depinxit. Narcissi
 duo genera

NARCISSVS V.



duo genera in usu medici recipiunt. Vnum purpureo flore, alterum herbaceum. Hunc stomacho inutilem, & ideo va-
 miorum, alios quoque solventem, nervis inimicum, capus grayantem, & à narce narcissum dictum non à sabuloso pue-
 ro. hæc Plinius. In quibus planè deprehenditur à Dioscoride dissentire, quod neutrum Narcissi genus flore albo descripsit.
 quoniam idem Plinius cap. 5. eiusdem libri inter lilij genera Narcissum connumerans, hunc flore candido constare
 tradidit.

MARCISSVS VI.



tradit. Verum tamen nulli ex hoc mirari licet, neque propterea Plinium damnandum esse cenfeo, quod sciamus complures esse Narcissorum species, ut ex imaginibus, quas hic excudi curauimus, manifestò apparet. Hæ autem cum ad vitium expressæ sint, haud operæpretium esse iudicauimus, ut harum delineationes describamus. Narcissi vires retulit Galenus lib. 8. simplicium medicamentorum, sic inquitens. Narcissi radix vsque adeò exiccandi facultate pollet, ut & maxima



Nomina,

vulnere conglutinet, vel ad incisiones vsque, quae circa tendones accidunt. Habet verò quiddam absterforium, & attractorium. Planta, quae Graecis *νάρκισσος*, Latinis item *Narcissus* appellatur; Arabibus, *Narces* seu *Nargies*; Italis, *Narcisso*; Germanis, *Wühlblumen*, *Hornungsblumen*, & *Zeitlosen*.

NAR-

NARCISSVS VIII.



Ἰπποφάει. HIPPOPHAES.

CLVI.

Hippophaes, quo fullones vestes interpolant, in fabulosis, maritimisque nascitur, surculaceo frutice, vndique denso, & largo: foliis oleæ longioribus, mollioribusque: inter quæ candicantes spinæ emicant, siccæ, angulosæ, interstitio quodam distantes: flores hederæ corymbis similes, racematim coherent, minusculli tamen, & molles, candidi, ex parte rubefcentes: radix laetæo succo madet, crassa, mollis, amara, gustanti: ex qua perinde ac thapsia, succus eximitur, qui per se, & cum crui farina subactus, siccatur, & ad vsum reconditur. Syncerus pituitas, bilem, aquasq; deficit, oboli pondere: crui vero farina subactus, quatuor obolis, cum aqua mulsâ. Frutex cum radicibus siccatus tunditur, & cum aquæ mulsæ dimidia hemina tritus datur. Radice, & herba liquamentum depromitur, vti in thapsia. huius in purgationibus modus est drachma.

a Meum. d. m.
φιδραφει. i. v.
i. i. que amplio.

Hippophæston, id quod aliqui hippophaes appellant, nascitur eisdem locis, quibus hippophaes, estque spinæ fulloniae, genus, humilis, herba, sine cauliculo, sine flore: in ambibus cæcum capiribus: folijs parvis, spinosis: radicales habens molles, crassas. Succus radice, folijs, & capitulo exprimitur, & exsiccat. Datus, cui uoles, tribus obolis in aqua mulsâ, aquam pituitasq; detrahât: priuatim comitialibus morbis, neruorum uitijs, & orthopncæ conuenit huiuscemodi purgatio.

Hippophaes conid.

Et si quandoque maritima, & sabulosa adierim loca, ut Hippophaes, & Hippophaestum, utpote plantas inibi nascentes, inquirerem; neutrum tamen haecenus mihi licuit inuenire. Ceterum retulit nobis Hieronymus Amaltheus 10 Opitegensis, medicus ingenio, & eruditioe clarus, se olim V enetijs plantam accepisse à Ioanne Baptista Zepiffo Papiensi clarissimo medico, quæ non modò notis omnibus Dioscoridis Hippophaem referebat: sed etiam, viribus, ut se experimento commiserisse testatur est. Quare non propterea desperandum est, quin & nobis, & alijs quoque aliquando contingat. Hippophaem consequi. Non inuenio, quod Galenus hippophaes, aut hippophaesti meminerit in suo simplicium medicamentorum censu. Hippophaes tamen mentionem fecit Paulus libro. 8. inter simplicia. Hippophaesti verò Plinius libro 28. cap. 10. Illius nomen Græcum Ἱπποφάεστον, Latinum quoque Hippophaes. Huius verò nomen Græcum Ἱπποφάεστον, Latinum uero Hippophaestum.

Nomina.

Κικίνος.

RICINVS.

CAP. CLVIII.

20

a Med. opie
Ἱκκίνος τῶν
ἀφύτων. Ἱ-
grana tria nu-
mero.
b Meum, &
Cat. xeb' seu
τῶν κστῶ
ἐξερ. i. tii per
se, tum cum
aceto, atqui
aliud exep. le-
git ἐξερ. i.
vii. i. ex po-
fica.

Cici, aut croton, nomen accepit à ricini animalis similitudine. Arbor prouenit parua: ficus alritudine, folio platani, maiore, læuiore, & nigriore: ramis, caudicibusque cauis, in arundinis morem: femine in uuis asperis, quod corticibus exutum ricinum animal representat. ex quo oleum nomine cicinum exprimitur, cibus foedum, lucernis emplastrisq; vile. Grana triginta numero purgata, trita potu pituitas, bilem, aquamque per aluum extrahunt, vomitionesq; mouent. sed iniucunda admodum est, & molesta purgatio: siquidem stomachum uehementer subuertit. Tusa & imposta, vitia cutis in facie, varosq; expurgat. Folia cum polenta trita inflammationes oculorum, tumoresque leniunt, turgentes mammas cohibent. cadem ex aceto illita, ignes sacros refingunt.

Ricini conid.

Ricinum uocauerunt Latini plantam, quæ Græcis κικίνος dicitur, à similitudine, quam eius semen habet cum ricino liquido ac fe- 30
do animali, quod canibus, bubus, capris, alijsq; quadrupedibus adheret: neque prius dicitur, quam plenus sanguine sa-
ginatum rumpatur. In Hetruria planta hæc a quibusdam uulgo uocatur Girafole, aliquibus uero Eguuolo Turcico. A. A.
pud Insulres autem pluribus in locis Mirafole. quanquam id nominis potius Heliotropio conuenit, de quo in huius libri calce
differemus. Semen officinæ Chetruam maiorem appellant: tamen si ab ipso Meje, cuius restigia pharmacopola maxime sequuntur, 30
Regium granum appellari constat cum maturitatem senserit, impetu quodam facto excidit. Ricinus copiosè feritur in Aegypto, ubi ex eius femine plurimum olei exprimitur, cibus quidem foedum (ut inquit Plinius) sed lucernis uile. Deicit aluum perinde ac balanus myrsifica, tolliturq; eius noxa isdem medicamentis. Quanoctem de eo sic loquitur Mejes. Regium granum (hoc est ricini semen) pituitam tam per vomitum, quam per aluum extrahit, sed sine assuetudinum molestia. Si quida
stomachum uehementer subuertit. quin etiam bilem, & aquam inter cutem deicit: & ea sanè omnia excrementa purgat, quæ ad articulorum compages destillant. Tollitur noxa, ubi igne torrefactum sit prius, & deinde admixto feniculi, & anisi femine. Ita enim paratum vomitiones minime molitur. Confert item coli, & articulorum doloribus, nempe podagricis, & ischia dicitur si ex iure ueteris galli decoctum hauriatur. Hydropicis uero de coquitur cum caprino sero, aut emulso recenter lale ma- 40
ceratam oleum quod a femine elicitur, colicos cruciatus lenit infusum; tollitq; inunctum cum scabiem, tum capitis uicera sanat. Auxiliatur quoque inflammationibus sedis, & conuersis, ac preclusis feminarum locis. Inungitur uulter inde coris cicatrici bus; & aurium doloribus. Ricini uires memorie prodidit Gal. lib. 7. simpl. med. sic inquit. Ricini semen, quemadmodum ex purgat, detergit, ac digerit; sic quoque folium, sed uideaque debilius. Oleum, quod ex femine conficitur, tum calidius, tum tenuiorum partium est, quam oleum commune, ac prouide etiam discentit. Planta, quæ Græcis κικίνος, siue κρότων, Latinis Ricinus appellatur: Arabibus, Chetrua; Italis, Girafole; Germanis, Vnderbaum, & Creutzbaum; Hispanis, Figueira de lhisferno; Gallis, Paulme dicitur.

Ricini uires ex Gal.

Nomina:



b Meil. 324.
 c. i. scrotum.

coactus reponitur. Porro cum extrahitur lac, neq; quod uentus aspiret, stare quenquam, neque manus oculis admouere conuenit, sed antequam colligas, corpus, præsertim faciem ^b, collum scrotum- que genitalis, adipe, aut oleo cum uino perungere. Fauces autem exasperat: quapropter catapotia cera, aut decocto melle oblini par est, & hoc modo dari, binas tamen ternasve ficos purgationis gratia sumpsisse, satis est. Recens lac ex oleo, perunctos in sole capillos euellit, renascentesque flauos, & exiles efficit, denique omnes perimit. dentium cauernis inclusum, leuat dolores: sed cera dentes oblinendi ne suo delapsu fauces, & linguam uitiet. Tollit illius impetigines, formicantes uerrucas, penfiles, & quæ thymi florem representant. ualeat aduersus pterygia, carbunculos, phagedenas ulcerum, gangrenas, fistulasq;. Legitur semen autumnis, & siccatis sole leuiter tunditur, feruesactumque loco mundo reponitur. Folia item siccantur. Semen, & folia lactei succi effectum præbent, dimidio acetabulo pota. Sunt qui inueterant, admisto cum lacte lepidio, & caseo consuulo. Radix drachmæ pondere in hydromelite pota, per inferna trahit. decocta cum aceto, dentium dolori auxiliatur, colluto ore. Fœmina, quam myrsinitem, aut caryiten uocant, similis suapte natura daphnoidi: foliis myrti, sed maioribus, firmis, in cacumine acutis, & pungentibus: ramulos ab radice mittit dodrantales: fructum ferri al-